

АГЛИКА МАРКОВА
ДЖОУН СРЕЩУ ЖИВОТА „ПО
ДОПИРАТЕЛНАТА“

chitanka.info

Като гимназисти много често употребявахме тая дума: „минах по допирателната“, казвахме, или: „ще излетиш по допирателната“.

Думата ми дойде наум, когато вече бях прочела „Ясновидката“. Защо не преди това? Защото книгата е увлекателна и човек не е склонен да я оставя за по-дълги периоди и да разсъждава: той просто иска час по-скоро да разбере какво всъщност става с героинята. Като разказва, почти весело, как Джоун планира мнимата си смърт, авторката Маргарет Атууд е избрала, интуитивно или съзнателно, един от най-примамливите пътища, за да си осигури вниманието на читателя: криминалоподобното начало. То ѝ трябва като примамка. Понататък вече никакви уловки не са ѝ необходими, тъй като повествованието говори само за себе си.

Но когато затвориш и последната страница и ти стане ясно, че там, на последната страница, то не само не свършва, ами започва със събудилия се нов интерес на героинята към живота, едва тогава ти хрумва, че авторката всъщност те е подвела с всичко в своята книга: със заглавието... с фабулата... с развързката; че сама може би си е направила експеримент: я да видя какво ще излезе от съдбата на Джоун? Излязло е роман за един живот, принудително изживян „по допирателната“. Защото така може да се характеризира накратко животът на героинята на „Ясновидката“, жената с две имена, с две съществувания; с раздвоена любов, раздвоена лоялност, раздвоен писателски талант. Единна и последователна у Джоун-Луиза е само неподправената ѝ жажда за топлина и обич.

Дебеланката Джоун, срам за елегантната си и прекалено амбициозна майка, мечтае за грациозното съществуване на пеперудата от детския балет. Но на дебели момиченца не се разрешава да живеят като пеперуди, дори на третокласни училищни забави — това е азбучна истина. Ресто мечтите на малката Джоун за красота — на преден план излиза утешителната печалба, родена от оскъдното въображение на възрастните и от стремежа им да разрешат един жизнен проблем, като подменят Истинското с неговия двойник. Така заставят момиченцето да приеме, въпреки вътрешния си бунт, фалшиви ценности вместо онези, които не му е отредено да получи и да бъде доволен от тях; така предопределят живота му. Оттук нататък Джоун, във всекидневието си, винаги ще се задоволява с привидни ценности. Любовта на един страхлив и ограничен човек, който я

тормози несъзнателно, защото усеща, че другояче не може да сломи богатата ѝ душа, Джоун приема вместо голямата, красива, благодатна любов на приказния мъж, с когото танцува в мечтите си. Съдбата на популярна авторка на булевардни романи Джоун приема вместо горчивото и честно поприще на писателка, която отглежда живото зърно на таланта у себе си. Съдбата на истинска бунтарка срещу институциите Джоун подменя с приятни лудории, като женитба в шарлатанска черква и безцелни експлозии в градски градини.

Най-сетне остава единственият жест, който Джоун не е опитала: смъртта. И тук вече, след като толкова дълго си е играла на лъжа, Джоун успява в нещо трудно: да бъде искрена в лъжата си, и то искрена пред себе си. Тя замисля мнимата си смърт майсторски и акуратно, изпипва я до последната подробност, успява да заблуди мъжа си, почитателите си, света и накрая осъзнава, че честно се готви наистина да ликвидира нещо: двойствения си живот. Тя иска най-сетне да заживее като нов човек, без страх да се радва на истински, пълнокръвен живот.

И — не сполучва, или поне не успява да го стори до края на книгата. Защото, подготвяйки се да напусне света на фалша, на който противоречи цялата ѝ душевна настройка, Джоун не знае как да се подготви за нормален живот. Това свежда втория бунт в живота ѝ до гротеска, до рекламен шум. Какво от това, че този бунт, за разлика от детския е забелязан? Излиза, че и смъртта си Джоун е организирала и изживяла „по допирателната“.

Маргарет Атууд е сред най-известните писателки в Канада и ярка представителка на една голяма литература, за която ние за съжаление не знаем почти нищо. Тепърва ни предстои запознанство и е хубаво, че то започва чрез разностранната дарба на авторката на „Ясновидката“: Атууд е поетеса, прозаичка и литературна критичка. „Ясновидката“, трети неин роман, не слиза, вече четвърта година, от списъка на „бестселърите“ не само в Канада, но и в редица други страни. Литературните есета, които Атууд пише, се появяват на страниците на литературните издания за критика в Канада и в САЩ, а като се има предвид колко силна е конкуренцията на пишещите в тези две големи държави и колко взискателна е традицията на литературната критика в САЩ, става ясно, че писаното от Атууд наистина показва компетентност и способност да се разбира духът на времето.

„Ясновидката“ свидетелства за две от най-големите качества на писателката: способността ѝ да разказва изключително увлекателно („невероятно смешна“... „загадъчна“ „лудешка“... наричат тази книга) и същевременно с определено чувство за реалност историята на канадските 60 години на нашия век и да изобразява тези години с приглушени, камерни тонове на повествованието. В „Ясновидката“ например не могат да се намерят болезнени контрасти или ексцесии. Социалният фон, на който се разгръща съдбата на Джоун, е поднесен изключително ненадрапчиво, не чрез апокалиптичните видения на една Джойс Каръл Оутс например, а чрез подигравката на Шекспировия Лък.

„Ясновидката“ е и оптимистична книга. Най-голямото качество пък на героинята, Джоун, е способността ѝ да захвърли миналото зад гърба си и да започне отново, каквото и да ѝ струва това. Тя има и друго голямо предимство: умението да действа. За разлика от приятелите си тя работи; каквото и да ѝ се случи, върши нещо, повече или по-малко сполучливо, но не стои със скръстени ръце. Рядко някой автор оставя у читателя си надеждата, че героите му ще могат да поправят грешката си, а Атууд го прави, тъй като дава да се разбере, че дори ако се върне в родината си (в края на книгата виждаме Джоун решена да направи тъкмо това), героинята ѝ ще започне наистина нов живот, макар да трябва да се бори с всичко, което ще я дърпа назад. Дали новият живот ще бъде с пострадалия журналист, дали Джоун ще живее сама, това, смята Атууд, ще си реши сам читателят, според вкусовете си. Важното е, че Джоун за първи път открито ще се опълчи срещу живота „по допирателната“, ще заживее пълнокръвно. А тези качества на героинята не може да не са и качества на авторката, още повече че Атууд открито демонстрира презрението си към псевдобунтарските настроения. Всички хора около Джоун се задоволяват да си играят на бунтари, както си играят добре осигурените, охолни хора, на които, като им минат „палавите“ младежки години, ще им бъде приятно да си припомнят какви брошури са писали. За щастие Джоун носи у себе си много от чертите на своята любима, добродушна, непретенциозна и естествена като земята леля Лу и цялото ѝ развитие показва, че ако оцелее след последната си лудория, жизнеността ѝ ще победи. Джоун е по душа борец, само дето животът ѝ се е стекъл така, че не е разбрала, че човек

може да удари, за да се спаси — не е необходимо винаги да бяга. Това е и позицията на Атууд: на фалша тя противопоставя естествена жизненост и искрен стремеж да зарадва някого. И вярата, че тези две дадености могат да надвият всяко болнаво начало у героите, които създава.

Аглика Маркова

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.